

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

”Mun ei ookkaan pakko istua nurkassa”

Kohti voimaantumista hevostoiminnan keinoin

Jatta Kunnari

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön k.o

08/2016

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Jatta Kunnari	Sivumäärä 40 ja 1 liitesivua
Työn nimi ” Mun ei ookkaan pakko istua nurkassa” Kohti voimaantumista hevostoiminnan keinoin	
Ohjaava(t) opettaja(t) Kimmo Lind	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Ansku Tirroniemi, Taigatalli & Klubitalo Roihula	
Tiivistelmä <p>Tein opinnäytetyöni toimintatutkimuksena, jossa toteutettiin hevostoimintaryhmä kesän 2016 aikana Rovaniemen Marraskoskella Taigatallilla. Hevostoiminnan tavoitteena oli vahvistaa sosiaalisesti erityistä tukea tarvitsevien nuorten aikuisten naisten ryhmää. Toteutimme viiden kerran sarjan kolme tuntisia hevostoimintatuokioita, joissa harjoiteltiin vuorovaikutustaitoja, ryhmässä toimimistaitoja ja tehtiin erilaisia harjoituksia hevoslauman kanssa.</p> <p>Tavoitteena oli käynnistää sosiaalisen vahvistumisen prosessi, herättäen ajattelua itsestä, omista selviytymistaidoista ja kasvattaa rohkeutta oman elämän haasteiden kohtaamiseen.</p> <p>Toimintatutkimuksellinen ote soveltui työhöni, koska luonteeltaan hevostoiminta on dynaaminen ja jatkuva vuorovaikutusprosessi, jossa ryhmän ja ohjaajien välisen dialogin avulla toiminnan suuntaa arvioidaan ja kehitetään koko matkan ajan. Tutkimusmenetelminä käytettiin vuoropuhelua, havainnointia ja haastattelua.</p> <p>Tutkimustulokset kertoivat positiivisesta muutoksesta kaikkien osallistuneiden loppuhaastatteluiden perusteella. Hevostoiminta herätti ryhmän jäsenet pohtimaan ja tuntemaan omaa osallisuutta, aloitkykyä ja rohkeutta omien rajojen ilmaisemiseen.</p>	
Asiasanat sosiaalipedagoginen hevostoiminta, sosiaalipedagogiikka, voimaantuminen,	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Jatta Kunnari	Number of Pages 40 and 1
Title ” Mun ei oookkaan pakko istua nurkassa” Kohti voimaantumista hevostoiminnan keinoin	
Supervisor(s) Kimmo Lind	
Subscriber and/or Mentor Ansku Tirroniemi, Taigatalli, Klubitalo Roihula	
Abstract <p>My thesis is an action research which was actualized as activities with horses in group sessions in Taiga-stable, Rovaniemi during summer 2016. Goal of the activities was to strengthen a group of young women in a need of social support. We carried out five horse activity sessions, each one three hours. We were practising interactive skills and teamwork with the help of horses.</p> <p>Our target was to initiate a process of getting socially stronger and self-aware. Also strengthening interaction skills and increase courage to face challenges of everyday life.</p> <p>Action research as a method suited me because working with horses is a dynamic and ongoing process of interacting where the dialogue between the group and the mentor can be evaluated and developed through the process. I used dialogue, observing and interviews as the research method of my thesis.</p> <p>By interviewing the group I found out that participating in these group sessions was beneficial for everybody. Activity with the horses made the group reflect upon feelings of being involved and more initiative and have courage to express emotional limits.</p>	
Keywords social pedagogy, empowerment, equine-assisted activities	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TAUSTA, TAVOITTEET JA LÄHESTYMISTAPA OPINNÄYTETYÖSSÄNI	6
3 TAUSTAORGANISAATIOT	9
3.1 Klubitalo Roihula	9
3.2 Taigatalli	10
4. RYHMÄN MERKITYS JA VUOROVAIKUTUSTAITOJEN HARJOITTELU HEVOSTOIMINNASSA	10
4.1 Sosiaalipedagogiikka hevostoiminnassa	11
4.2 Turvallisen ryhmän muodostuminen	13
5 MENETELMÄT	16
6 HEVOSTOIMINNAN KÄYTÄNNÖN KUVAUS	19
6.1 hevostoiminnan suunnittelu	20
6.2 käytännön toteutus hevostoiminnassa	22
6.3 toteutukseen liittyvät haasteet ja ongelmat	32
6.4 toiminnan onnistumisen arviointi	33
7 AINEISTON ANALYSOINTI	35
8 POHDINTA	37
LÄHTEET	39
LIITTEET	40

1 JOHDANTO

Toteutin kesän 2016 aikana hevostoimintaryhmän opinnäytetyönäni. Hevostoimintaryhmä toteutettiin Rovaniemen Marraskoskella Taigatallilla. Sain ryhmän Rovaniemen Klubitalo Roihulasta, joka on erityistä tukea tarvitsevien ihmisten kohtaamispaikka. Opinnäytetyössäni on kysymys erityistä tukea tarvitsevien ihmisten sosiaalisesta vahvistamisesta. Haluan hevostoimintaa hyödyntäen mahdollistaa voimaantumisen kokemuksen ryhmäni jäsenille. Viisi kertaa koontuneen hevostoiminta -ryhmän tavoitteena on herättää ajattelua omasta itsestä, selviytymistaidoista ja rohkeudesta kohdata oman elämän haasteita. Keskeistä hevostoiminnassa ovat lisäksi vuorovaikutustaitojen ja ryhmässä toimimistaitojen harjoittelu.

Kiinnostuin aiheesta kun halusin kohdistaa tutkimukseni johonkin merkitykselliseen projektiin, josta voisi olla apua ihmisille. Halusin tehdä työtä jolla on merkitys. Tavoitteeni oli saada opinnäytetyöni koskettamaan teoriasta käytäntöön saakka. Olen aina tuntenut vetoa erityistä tukea tarvitsevien ihmisten auttamiseen ja ohjaamiseen. Hevosten lisääminen työhöni oli myös luonnollinen valinta, sillä hevoset ovat olleet rakas harrastukseni läpi elämäni.

Opintojeni aikana sosiaalisen vahvistamisen suuntautuminen tuntui ainoalta oikealta ja minulle luonnolliselta valinnalta. Olin ammattikorkeakoulun taipaleeni aikana lisäksi kiinnostunut seikkailukasvatuksen hyödyntämisestä sosiaalisen vahvistamisen prosesseissa ja opiskellut myös muutamia kursseja alalta. Koen, että ne ovat tukeneet toinen toisiaan ammatillisessa kasvussani. Viimeiseksi opintoihini kuuluvaksi työharjoittelupaikaksi valitsin Taigatallin, jossa toteutetaan sosiaalipedagogista hevostyötä. Kiinnostuin viimeisenä opiskeluvuonna hevosten mukaan ottamisesta sosiaalisen vahvistamisen prosessiin. Taigatallilla sain käytännön oppia. Tulevana yhteisöpedagogina opinnäytetyöprosessi on ollut todella mielenkiintoinen sekä mieleenpainuva ja laajentanut käsitystäni yhteisöpedagogina työskentelyn mahdollisuuksista.

2. TAUSTA, TAVOITTEET JA LÄHESTYMISTAPA OPINNÄYTETYÖSSÄNI

Huhtikuussa 2016 aloitin työharjoittelun Taigatallilla. Harjoittelun ensipäivistä saakka pyörittelimme ajatuksen tasolla ideaa opinnäytteestäni. Samalla pääsin harjoitteluni kautta kosketuksiin sosiaalipedagogiseen hevostyöhön. Pian aloin etsimään sopivaa ryhmää opinnäytetyöhöni. Ajatus oli löytää ryhmä, joka tulisi osallistumaan hevostoimintaan Taigatallilla Marraskoskella. Minulle tarjottiin mahdollisuutta saada ryhmä Nuorten Ystävien Klubitalo Roihulasta. He olivat kiinnostuneita hevostoiminnasta ja rahoituskin olisi mahdollisesti järjestettävissä. Valmistelin Taigatallin tuella esittelyjulisteen hevostoiminnasta ja sovimme menevämmesi esittelemään idean seuraavaan Klubitalon talokokoukseen, joka järjestetään kahden viikon välein.

Tavoitteenani opinnäytetyössäni on yhdistää oman lopputyöni toteutus ihmisten auttamisen ja voimaantumisen prosessien käynnistämiseen. Tutkimuskysymykseni on että voidaanko hevostoiminnan keinoin vahvistaa kohderyhmän henkilöitä? Haluan toteuttaa opinnäytetyössäni jotain sellaista hevosten avustuksella mistä tuloksena lopputyöni lisäksi olisi jotain elämän mittakaavassa arvokasta ihmisten kasvua, vahvistumista ja eheytymistä tukevaa toimintaa. Minua on aina kiinnostanut erityistä tukea tarvitsevien ihmisten auttaminen ja ohjaaminen. Tavoitteenani opinnäytetyössäni on tutkia sitä, miten ryhmätyöskentelyllä ja hevostoiminnalla voi sosiaalisesti vahvistaa yksilöä kohtaamaan arjen haasteita vahvistaen yksilön itsetuntoa ja käsitystä omista selviytymistaidoistaan. Työssäni korostuu vuorovaikutustaitojen harjoittelu ja ryhmätyöskentelytaidot, jotka ovat erittäin tärkeitä ja merkityksellisiä taitoja oppia selvitäkseen ympäröivässä yhteiskunnassa.

Opinnäytetyöni tarkastelun kohteena on hevostoiminta, joka toteutetaan viitenä eri kertana Taigatallilla. Hevostoimintaan osallistuu ryhmä, joka koostuu klubitalo Roihulan jäsenistä. Klubitalo Roihulan jäsenet ovat ihmisiä, jotka tarvitsevat pitkäaikaissairauden, vamman tai muun syyn vuoksi erityistä tukea työllistymiseen, opiskeluun ja elämänhallintaan. Taigatallin omistaja Anne-Mari Tirroniemi tuli mukaani talokokoukseen esittelemään kanssani hevostoiminnan ajatusta Roihulan jäsenille. Innokkaiden ja kiinnostuneiden jäsenten määrä yllätti.

Kerroimme minkälainen paikka Taigatalli on, millaisia hevosia siellä on, ja mitä hevostoiminta tulee pitämään sisällään. Olimme yhdessä Tirroniemen kanssa suunnitelleet suuntaviivoja hevostoiminnalle, joiden mukaan tulisimme harjoittelemaan vuorovaikutustaitoja, hevosagilitya ja kaikkea mukavaa pientä puuhastelua ryhmässä ja hevosten kanssa. Roihula tuli vastaan hevostoiminnan rahoituksessa. Hevostoiminta Taigatallilla maksaa harjoittelijan ohjaamana 45e/h. Päätimme toteuttaa hevostoiminnan kolme tuntia kerrallaan viitenä eri kertana. Kolme toteutuskerroista oli kesäkuussa 2016 ja kaksi elokuussa 2016.

Valitsin työhöni soveltuvaksi tutkimustyyppiksi toimintatutkimuksen. Sosiaalista vahvistumista on vaikea mitata, sillä vahvistuminen tapahtuu ” ihmisen sisällä” ja omassa kokemuksessa. Lisäksi hevostoiminta on sellaista että kyetäkseen tarjoamaan osallistujille voimaannuttavan kokemuksen täytyy toiminnan suuntaa ja sopivia harjoitteita punnita sitä mukaa kun toiminta etenee. Etukäteistiedot ryhmän tarpeista olivat myös hyvin vähäiset, joten toimintatutkimuksellinen ote oli luonteva valinta. (Taigatalli 2016.)

Toimintatutkimuksen lähtökohtana on ihmisen toiminnan kartoittaminen ja selvittäminen. Kohteen ja tutkijan välistä yhteistyötä painotetaan ja tavoitteena on muutoksen saavuttaminen. Toimintatutkimus on syklistä. Ensin kartoitetaan ja määritellään ongelma, valitaan päämäärä ja laaditaan suunnitelma siihen pääsemiseksi, aletaan kokeilla ja toimia suunnitellusti, havainnoidaan ja muokataan toimintasuunnitelmaa. Jatketaan toimintaa, arviointia ja havainnointia kunnes löydetään ongelmaan ratkaisu. Toimintatutkimuksessa merkityksellistä on vuoropuhelu ja reflektointi. Niillä saadaan selville asioita jotka eivät muilla menetelmillä paljastu. (KAMK 2016, Heikkinen, Rovio, Syrjälä 2010, 16-36).

Suunnittelimme yhdessä Tirroniemen kanssa suuntaviivoja sille, mitä hevostoiminta tulee pitämään sisällään. Olin yhtä aikaa hevostoiminnan käynnistyessä työharjoittelussa tulevassa hevostoiminnan toteutuspaikassa Taigatallilla. Yhdessä Tirroniemen kanssa harjoitteluni ohessa vuoropuhelua ja reflektiota käyttäen peilasimme keskenämme hevostoiminnassa käytettäviä harjoituksia ja juuri tälle ryhmälle soveltuvia harjoitteita. Joka hevostoimintakerran jälkeen keskustelimme yhdessä Tirroniemen kanssa edelliskerran toteutuksesta ja seuraavan kerran mahdollisuuksista ja minne suuntaan hevostoiminta on etenemässä.

Hevostoiminnassa toiminnan ennakointi on vaikeaa ja tilanteet muuttuvia. Toimintatutkimuksellinen ote sopii mainiosti tämän tyyppiseen tutkimukseen. Vallitsevaa tilannetta ja ryhmäläisten ja hevosten mielialoja täytyy tilannekohtaisesti tulkita ja tehdä sen perusteella nopeita päätöksiä ja suunnata toimintaa aina uudelleen tilanteen mukaan. Minulla oli hevostoimintaan osallistuvista ihmisistä yhteensä yksi taustatieto. Kaikki ryhmän jäsenet ovat Roihulan jäseniä. Yhteinen tekijä Roihulan jäsenillä on erityisen tuen tarve. Erityisen tuen tarve on laaja käsite. Se minkälaisesta tuen tarpeesta on kyse ja millä elämän tai minuuden osa-alueilla kukin ryhmän jäsen tarvitsee tukea, voimaantumista ja vahvistumista jäi selvitettäväksi tutkimuksen kuluessa käyttäen havainnointia ja vuoropuhelua menetelminä. Niistä enemmän myöhemmissä luvuissa.

Toimintatutkimuksen kysymyksen asetteluun sopii lähtökohdaksi että mitä tarkoitusta toiminta palvelee. Tärkeä päämäärä on saada tutkimuksen kohde ymmärtämään omaa ajatteluaan ja toimintansa motiiveja. . Toimintatutkimus lähestymistapana on jatkuva prosessi joka on käytännön läheistä järjestelmällistä ongelmanratkaisua, jossa käytäntö ja teoria yhdistyvät. Toimintatutkimuksen periaatteisiin kuuluu, että se on kehityssuuntautunutta, kontekstiin sidottua, ongelma-, ja tulevaisuuteen suuntautunutta, sisältäen muutoksen ja liittyen ihmisiin ja sosiaalisten ryhmien jäsenyyksiin. (KAMK. 2016, Heikkinen, Huttunen, Moilanen 1999, 32-44.)

Tutkimuksen tavoitteena oli käynnistää ryhmän jäsenissä sosiaalisen vahvistumisen ja voimaantumisen prosesseja. Tämän aikaan saaminen oli mahdollista tekemällä jatkuvaa vuorovaikutteista työtä talliyhteisön, Roihulan, tutkimuksen tekijän eli minun ja ryhmän jäsenten välillä. Kyseessä on ollut prosessi, joka on kestänyt kesäkuun alusta hevostoimintaan osallistumisesta viimeisen hevostoiminnan jälkeisiin haastatteluihin saakka. Kaikki toiminta sisältäen eväiden teon, matkustamisen Marraskosken ja Rovaniemen välillä, itse hevostoiminnan, toimintakertojen väliajat ja loppuhaastattelut ovat palvelleet saman prosessin läpikäymistä. Tämä prosessin tavoite on herättää omaa ajattelua koskien omaa voimaantumisen prosessia suhteessa omaan elämäänsä.

3 TAUSTAORGANISAATIOIOT

Taustaorganisaatioina opinnäytetyössäni ovat Nuorten Ystävien rahoittama Klubitalo Roihula ja Marraskoskella sijaitseva Taigatalli. Pohdinnat läpi opinnäytetyöni pohjaavat omiin kokemuksiin ja havaintoihin ja käytyihin keskusteluihin sekä Taigatallin että Roihulan henkilökunnan kanssa koko prosessin ajalta.

3.1 Klubitalo Roihula

Klubitalo Roihula on Rovaniemellä toimiva matalan kynnyksen kohtaamispaikka. Tavoitteena on tarjota mahdollisuus kokea yhteisöllisyyttä, työnteen opettelua ja saada vertaistukea. Klubitalon toiminta perustuu vapaaehtoiseen jäsenyyteen. Jäseneksi voi liittyä henkilö, jolla on esimerkiksi vaikeuksia päästä työelämään esimerkiksi kehitysvamman, pitkäaikaissairauden, mielenterveysongelman, liikuntavamman tai neurologisen vamman vuoksi. (Klubitalo Roihula 2016.)

Lähtökohtana toiminnalle on vastata Klubitalon jäsenten tarpeisiin. Useimmin jäseniä tuetaan työntekoon, mutta Roihulan kautta on myös mahdollista päästä erilaisiin opintoryhmiin ja kursseihin. Jäsenten arjen ja työelämän taitojen kehittymistä tuetaan monin tavoin. Rahoittajina Klubitaloille toimii Rovaniemen, Kajaanin ja Oulun kaupungit, Raha-automaattiyhdistys sekä Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä. (Klubitalo Roihula 2016.)

Klubitalon toiminnan tavoitteena on tukea jäsenten osallisuutta, parantaa opiskelu- ja työelämävalmiuksia, tarjota vertaistukea ja mielekästä tekemistä ja tukea eläkkeellä olevien jäsenten työllistymistä ja oppisopimuskoulutusta tuetun työllistymisen työhönvalmennuksen keinoin. Myös oleellinen osa toimintaa on tehdä yhteistyötä työnantajien kanssa. (Klubitalo Roihula 2016.)

3.2 Taigatalli

Taigatalli on Marraskoskella Kontojärven rannalla sijaitseva hevostalli. Taigatalli tarjoaa maastoratsastusta, ratsastustunteja, TYKY ja virkistyspäiviä, johtajuuskoulutusta, ravivalmennusta ja hevosten täyshoitopalveluita. Taigatallilla tehdään hevosten kanssa yhteistyötä niin, että hevosten ja ihmisten välinen kunnioittava luottamussuhde on mahdollinen. (Taigatalli 2016.)

4. RYHMÄN MERKITYS JA VUOROVAIKUTUSTAITOJEN HARJOITTELU HEVOSTOIMINNASSA

Turvallisen ryhmän perusaineokset ovat avoimuus, luottamus, tuen antaminen, hyväksyntä ja sitoutuminen ryhmään. Kasvaakseen omaksi itsekseen ja tunteakseen tyytyväisyyttä ihminen tarvitsee turvallisen ilmapiirin. Turvallisen ryhmän tavoitteena on saada ryhmän sisäinen turvallisuuden tunne kasvamaan niin paljon että ihminen kokee voivansa ilmaista itseään turvallisesti. Turvallisessa ryhmässä ihminen kykenee tunnistamaan ja ilmaisemaan sisäisen maailmansa liikkeitä. Ihmisen saadessa hyväksyntää persoonansa eri ulottuvuuksien ilmaisulle, hän alkaa kokea nämä puolet itsessään tärkeinä ja hyväksyttävänä. Kun ryhmä tukee ihmisen omaksi itsekseen tulemista, turvallisuutta ja itsetunnon kehittymistä, yksilön sisäinen turvallisuuden tunne vahvistuu. Näin rohkeus ilmaista itseään kasvaa ja yksilöstä tulee itsenäisempi. Ihmisen selviytymis- ja suoriutumiskyky kasvaa tyytyväisyyden myötä. (Aalto 2000, 4-21.)

Keskeisen tietoperustan opinnäytetyölleni muodostavat sosiaalipedagoginen hevostoiminta, sosiaalipedagogiikka ja turvallisen ryhmän elementit ja rakentaminen. Käyn seuraavana edellä mainituista lyhyesti ja tiiviisti työlleni olennaisia asioita lävitse. Teoriakappaleiden jälkeen tulee omaa pohdintaa, joka on höystetty käytännön kokemuksilla tutkimusprosessin ajalta peilaten kokemuksiani niin Taigatallilla kuin Roihulassa työn tiimellyksessä. Pohdinnassa kuuluu läpi tekstin Taigatallilta saadut opit ja oivallukset sosiaalipedagogisesta hevostyöstä. Myös Roihulan ohjaajat ovat antaneet paljon näkökulmia ja ajatuksia miten sosiaalisen vahvistamisen prosesseja voi tukea niin yksilö- kuin ryhmätasolla.

4.1 Sosiaalipedagogiikka hevostoiminnassa

Sosiaalipedagogiikkaan liitetään monia käsitteitä, kuten inhimillisyys, eettiset arvot, yhteisöllisyyden edistäminen ja sosiaalisten ongelmien lievittäminen ja ehkäisy. Erityisen painopisteen sosiaalipedagogiikassa saa yhteiskuntaan integroitumisen edistäminen siellä, missä ihmisten hyvinvointia, elämisen laatua ja elämänhallintaa uhkaa heikentää syrjäytyminen. Syrjäytymisuhan alla olevien tukeminen, pyrkimys kohdata pedagogisesti yhteiskunnallisia epäkohtia, oikeudenmukaisuus, hyvinvointi, yksilön vapaus ja yhteiskuntarauha ovat kaikki keskeisiä sosiaalipedagogiikan käsitteitä. (Hämäläinen 1997, 12-15.)

Sosiaalipedagogiikan perustehtävä on tukea ihmistä kasvamaan kansalaiseksi ja löytämään oman paikkansa yhteiskunnassa. Kyseessä ei kuitenkaan ole pelkkä yhteiskuntaan sopeutuminen, vaan pyrkimys vahvistaa vuorovaikutteisen ja aktiivisen prosessin kautta yksilöllistä kehittymistä, ihmisenä kasvua itseeseen ja kriittistä toimintakykyä. Sosiaalipedagogiikassa tavoitellaan yhteisöllisten suhteiden vahvistamista luomalla yhteisöllisiä kasvuympäristöjä. Siinä korostuvat yhteisön jäsenten suhteet yhteisöön itseensä ja jäsenten väliset suhteet toisiin jäseniin. (Hämäläinen 1997, 33-37, 49.)

Sosiaalipedagoginen työ on merkityksellistä sekä sen kohteena oleville yksilöille että koko yhteiskunnalle. Sen avulla voidaan tehdä sekä ennaltaehkäisevää että korjaavaa työtä. Mitä aiemmin työtä tehdään, sitä parempi. Kaikki panostus ja rahoitus ennaltaehkäisevään työhön voidaan pitkällä tähtäimellä parhaillaan luonnehtia säästötoimenpiteiksi. Klubitalo Roihulaa voi kutsua yhdeksi tällaiseksi sosiaalipedagogisen työn toimikentäksi. Se on matalan kynnyksen kohtaamispaikka. Klubitalon jäsenillä on kaikilla erityisen tuen tarve elämässään. Tuen tarve voi johtua esimerkiksi mielenterveysongelmista, työkyvyttömyyseläkkeestä tai yleensäkin jonkinlaisesta tuen tarpeesta elämänhallintaan.

Koen, että olen ollut koko opinnäytetyöprosessini ajan kahdessa eri yhteisöllisessä kasvuympäristössä, joissa molemmissa tehdään sosiaalipedagogista työtä. Taigatallin hevostoiminnan ja Roihulan molempien tavoitteisiin kuuluu sosiaalipedagogista työtä tehden vahvistaa yksilöiden käsitystä itsestään ja omista

selviytymistaidoistaan ympäröivässä maailmassa. Taigatalli luo talliyhteisön avulla kasvuympäristön kävijöilleen jossa vahvistua ja kasvaa ihmisenä ja opetella vuorovaikutustaitoja ja hevostaitoja. Näitä samoja asioita pyrimme hevostoiminnan keinoin talliyhteisön avulla tarjoamaan hevostoimintaan osallistuneen ryhmän jäsenille.

Klubitalo Roihulan ideologia perustuu vapaaehtoisuuteen ja yksilön vapauteen. Klubitalon työtehtävistä jokainen voi päivittäin valita mieleisensä tehtävän ja käydä klubitalolla oman jaksamisen mukaan. Klubitalolla tehdään yhdessä, harjoitellaan vuorovaikutustaitoja ja pyritään parantamaan jäsenten kokemusta elämän hallinnasta. Klubitalon työhönvalmentajat käyvät yhdessä jäsenten kanssa erilaisissa verkostopalaverissa, joissa mietitään elämänhallintaan, työhön ja opiskeluun liittyviä asioita. Useat klubitalon jäsenet ovat syystä tai toisesta syrjäytymisuhan alla. Klubitalon luoma kohtaamispaikka ja mahdollisuus päivittäiseen tukeen on mittaamattoman arvokas. (Roihula 2016.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on yksi ennaltaehkäisevän ja korjaavan sosiaalisen kuntoutuksen menetelmä. Siinä tähdätään hyvinvoinnin tukemiseen, sosiaaliseen kasvuun ja syrjäytymisen ehkäisyyn. Lähtökohtana on talliyhteisö ja hevosen ja ihmisen välinen vuorovaikutus. Yksilöä tuetaan oman kokemuksen ja oppimisen kautta oivaltamaan itse asioita. Toiminta on osallistavaa, yhteisöllistä ja kokonaisvaltaista. (SPHT 2016.)

Taigatallilla työskennellessäni pääsin kosketuksiin sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan käytännössä. Pääsin ikään kuin sukeltamaan käytännössä tähän hyvin käytännölliseen sosiaalisen vahvistamisen menetelmään. Ymmärsin, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta toimii kasvupohjana ihmisen vahvistumisprosessille. Hevostoiminnassa yksilö kohtaa hevosten ja talliympäristön vuorovaikutuksessa itsensä ja omat kehityshaasteensa. Tallitöistä ja hevosista huolehtimalla ihminen oppii kiinnittämään huomiota ja arvostamaan terveyttä, siisteyttä ja yleensäkin perustarpeistaan huolehtimista. Hevoset opettavat läsnäoloa hetkessä ja herkkyyttä. Talliympäristö ja muut ihmiset tukevat kasvua sosiaalisesti olennoksi, ja muiden huomioonottamisen kyky ja ympäristön havainnoinnisen taito ja yleensäkin sosiaaliset taidot saavat mahdollisuuden kehittyä.

Hevostoiminnalla on pitkät kansainväliset perinteet. Suomessa se on vielä kohdallaisen uusi asia. Muissa pohjoismaissa yhteiskunta on alkanut tukemaan hevostoiminnan piirissä tehtävää työtä. Hevostoiminta on osoittautunut tehokkaaksi työkaluksi sekä syrjäytymisen ennaltaehkäisevässä että korjaavassa työssä. Hevosen ja ihmisen välisessä vuorovaikutuksessa syntyy sellaisia voimavaroja, jotka hoitavat ihmisen psykofyysistä kokonaisuutta. Suomessa hevostoiminta toteutuu pääosin yrittäjämäisesti, jonka vuoksi talleilla on usein ongelmia tulorahoituksen kanssa. (Okulov, Koukkari 2005, 2-4).

4.2 Turvallisen ryhmän muodostuminen

Kuvaisin hevostoimintaa Taigatallilla sosiaalipedagogisen työn kentäksi. Taigatalli itsessään on yhteisöllinen kasvuympäristö, johon on luotu hevostoiminnan keinoin osallistavaa toimintaa mahdollistaen turvallisessa ilmapiirissä vuorovaikutustaitojen ja itsesäätelytaitojen kehittymisen. Hevostoiminnassa on otettu huomioon etteivät ryhmään osallistuvat henkilöt tunne toisiaan entuudestaan, eli kyseessä on toisilleen vieraista ihmisistä koostuva ryhmä. Ryhmän toiminnan kannalta on kuitenkin oleellista ryhmän ryhmäytyminen, joten olemme toteuttaneet hevostoiminnassa harjoituksia, jotka vahvistavat yhteen kuulumisen tunnetta ja ryhmähenkeä. Ryhmän luomisen ja toimivuuden kannalta ryhmän turvallisuus on avainsana.

Hevostoiminnassa turvallisen ryhmän rakentaminen on haasteellista. Ryhmän jäsenet ja ohjaajat ovat keskenään entuudestaan vieraita toisilleen. Kokoonpanoon kuuluu neljä ryhmään osallistuvaa Roihulan jäsentä, Roihulan ohjaaja, hevostoiminnan ohjaaja/ tallin omistaja ja minä eli harjoitteleva hevostoiminnan ohjaaja, opinnäytetyön tekijä. Minulla ei myöskään ole mitään ennakkotietoja ryhmän jäsenistä. Ainoa yhdistävä tekijä ryhmän jäsenten välillä on Roihulan jäseneksi kuuluminen. Haasteena siis oli, miten luoda turvallisuuden tunne ryhmään, jossa ryhmän jäsenet eivät tunne toisiaan ja olemme uudessa ympäristössä Marraskoskella Taigatallilla.

Hevostoiminnan toteutuksen päävastuu oli Tirroniemellä. Minä olin harjoittelijana mukana suunnittelussa ja toteutuksessa niin paljon kuin mihin rahkeet riitti.

Koin hyvin haasteelliseksi olla luova tai edes käytännöllinen hevostoiminnan suunnittelussa ilman mitään aiempaa kokemusta mistään vastaavien projektien läpiviemisestä. Huomioon otettavia seikkoja oli paljon, esimerkiksi ryhmän turvallisuuden huomioon ottaminen sekä hevosten ja talliyhteisön huomioiminen. Lisäksi toiminnan looginen eteenpäinvieminen niin, että toiminta on samaan aikaan turvallista, motivoivaa ja haastavaa.

Suunniteltaessa hevostoimintaa loimme sille joitain samana pysyviä käytänteitä, joiden avulla saadaan turvallisuuden tunnetta rakentumaan. Esimerkiksi hevostoiminta toteutetaan aina samana viikonpäivänä perjantaisin, samaan aikaan ja samassa paikassa. Myös menetelmiin oli pyrkimys rakentaa jotain pysyvyyttä, mutta se osoittautui hankalaksi. Hevostoiminta on luonteeltaan sellaista, että harjoitteiden toimivuutta ja kullekin kerralle soveltuvia harjoitteita täytyy arvioida ja työstää uudelleen matkan varrella. Juurikin toiminnan luonteen vuoksi toimintatutkimuksellinen ote on juuri omiaan hevostoimintaan.

Tunnetta turvallisesta ryhmästä on työstetty ensimmäisestä hevostoimintakerasta saakka. Ensimmäisellä kerralla aloitimme esittäytymällä toisillemme ja kiertämällä katselemassa Taigatallin ympäristön ja hevoset. Uudessa ympäristössä ja ryhmässä oleminen koetaan usein jännittäväksi, joten ympäristön ja ihmisten tutuksi tuleminen on tärkeä osa prosessia. Aloitimme hevostoiminnan musiikin avulla toteutettavalla läsnäoloharjoituksella, jossa jokainen ryhmän jäsen sai etsiä talliympäristöstä hyväksi ja turvalliseksi koetun paikan, johon rauhoituttiin olemaan ja keskittymään kuuntelemaan ympäriltä kuuluvia ääniä ja omaa hengitystä. Tällä tapaa ikään kuin karisteltiin kaupungin pölyt ja hektisyys mielestä ja alettiin avata aisteja rauhalliselle läsnäololle hevostoiminnassa. Ensimmäisellä kerralla toteutettiin myös ”silmät kiinni – seuraa minua hevoslauman keskellä – harjoitus”, jossa olimme hevoslauman kanssa pihattoaitauksessa suljetuin silmin ja seurasimme Tirroniemen ääntä ympäristöä jaloilla ja käsillä tunnustellen eteenpäin. Tällaiset harjoitukset ovat hyviä luottamuksen rakentajia ryhmässä.

Yksi tärkeimpiä ryhmän turvallisuuden luoja on ohjaajan ja ryhmän välinen vuorovaikutus. Turvallista ryhmää rakennettaessa on tärkeää, että ohjaaja elää jatkuvassa vuorovaikutustaitojen oppimisprosessissa ja ohjaa ryhmän jäseniä koh-

ti vuorovaikutustaitojen omaksumista. Erityisen tärkeää ohjaajalle on olla kosketuksissa omiin tunteisiinsa. Ohjaaja on esimerkkinä ryhmälle siitä, miten olla kosketuksissa minuuden eri ulottuvuuksiin. Esimerkiksi ohjaajan epäonnistuminen tai väärässä oleminen on hyvä mahdollisuus näyttää että se on ihan ok myöntää virheensä ja epäonnistumisensa. (Aalto 2000,27-39.)

Toiset ilmaisevat itseään pienesti ja toiset suuresti. Mietimme ryhmän kanssa, että mitä oma keho minulle kertoo? Mitä mieli ja ruumis kokonaisuutena minulle kertoo, miten se reagoi hevosen läsnäoloon? Tavoite oli herättää mielikuvia hevostarinoiden avulla. Hevosia käytetään esimerkkeinä omien hankalien asioiden ajattelussa. Tirroniemi kertoi kokevansa ajattelun opettamisen tärkeänä. Hevostoiminnan toimintamallina on tarkoitus käynnistää ihmisessä ajattelun, voimaantumisen ja kasvamisen prosessi.

Puhuttiin myös ilmaisun vaikeudesta. Kuinka esimerkiksi hevosen, joka on totunut olemaan yksin ja jonka pieniä eleitä ei ole aiemmassa elämässä kuunneltu, on vaikea ilmaista itseään kohteliaasti. Tämä herätti ajatuksia siitä kuinka hevosella voi olla täysin ihmiseen rinnastettavia kokemuksia, jotka vaikuttavat tämän päivän olemiseen ja elämiseen. Ihminenkin kaipaa positiivisia kokemuksia. Positiivisten kokemusten avulla ihminen voi vahvistua ja uskaltaa luottaa enemmän itseensä ja kykyynsä olla ja liittyä muihin ihmisiin. Tämä oli yksi ryhmämme tavoitteista.

Hevostoiminta soveltuu hyvin ryhmätyöskentelyyn. Se auttaa ja opettaa ryhmän jäseniä kertomaan tunteistaan ja kokemuksistaan avoimesti. Hevosen ollessa mukana ryhmätilanteessa se innostaa ryhmäläisiä purkamaan alussa vallitsevaa jännittyneitä ilmapiiriä ja vapauttaa ilmaisemaan itseään ja ottamaan rohkeasti kontaktia muihin. On tärkeää olla tietoinen valintojen kautta vallitsevista olosuhteista missä toiminta tapahtuu, mitä välineitä on käytössä ja yleensäkin sosiaalisen ympäristön vaikutuksista. Ulkoisten rakenteiden kiinteys ja selkeys ovat tärkeitä. Se, että luottamuksen ja turvallisuuden tunteet ryhmää ja hevostoimintaa kohden pääsevät syntymään, on tärkeää että toiminta toteutetaan samoilla rutiineilla samaan aikaan ja samojen ihmisten kesken. (Ikäheimo 2013,176-177.)

Tallissa hevosten luona on helppo pysähtyä hetkeen. Hevosen olemus rauhoittaa. Hevosten ympäristössä työskentelyssä on myös haasteita. Hevostoimintaa tulee ohjata tarkka rakenne, ettei vaaratilanteita pääse syntymään. Sekä eläinsuhteilla että ihmissuhteilla on suuri merkitys kokemuksiimme. Hevostoiminnassa sosiokulttuurinen ympäristö muodostuu hevosten ja ryhmäläisten kanssa toimimisesta. Ryhmässä koetaan yhdessä, opetellaan ymmärtämään suhdetta toisiin, peilaten vuoroin omaa ja vuoroin toisten suhdetta toisiin ja hevosiin. Tavoitteena on kokea yhdessä, jakaa sitä toisten kanssa ja oppia olemaan yhdessä. (Ikäheimo 2013,177-178.)

Luottamusta ja turvallisuuden tunnetta suhteessa ryhmään ja hevosiin on syntynyt hevostoiminnan aikana. Havainnoinnin ja haastatteluiden perusteella voidaan todeta, että ryhmän sisäiset vuorovaikutustaidot ja hevosten käsittelytaidot ovat kehittyneet. Ryhmän jäsenet ovat tulleet keskenään tutuiksi. Olemme muun muassa loppukeskusteluiden yhteydessä miettineet miten hevonen ilmaisee itseään ja miten me voidaan ilmaista itseämme hevosille? Miten voimme ilmaista rajojamme ja sitä, että olemme hyvillä aikeilla? Ihmisen ja hevosen yhdessä tekeminen tapahtuu niin että ollaan samalla myös vuorovaikutussuhteessa? Tällaisilla pohdinnoilla ja aiheilla herättelimme yhdessä Tirroniemen kanssa loppukeskusteluiden yhteydessä ajatuksia ja tuimme jokaisen henkilökohtaisen prosessin etenemistä.

5 MENETELMÄT

Opinnäytetyössäni käytin menetelminä havainnointia ja yksilöteemahaastattelua. Kaikki ajatukseni ja kuvaamani käytännön toteutus hevostoiminnassa pohjautuu havainnoinnin ja haastattelun kautta saatuihin kokemuksiin ja heränneisiin ajatuksiin, oivalluksiin ja käytännön tuloksiin. Vuoropuhelua on käyty läpi koko prosessin Taigatallin minun ja Roihulan välillä. Seuraavana kuvaan mitä havainnointi ja haastattelu ovat ja miten käytän niitä opinnäytetyössäni.

Havainnoinnin eli observoinnin avulla voidaan selvittää ja saada suoraa informaatiota sekä ryhmien, yksilöiden että organisaatioiden käyttäytymisestä ja toiminnasta. Havainnointi sopii hyvin vuorovaikutuksen tutkimiseen. Havain-

nointi menetelmänä on hyvä sellaisten tilanteiden tutkimiseen joiden ennakointi on vaikeaa ja tilanteet muuttuvat nopeasti. Havainnointia on sekä ei-osallistuvaa ja osallistuvaa. Toimintatutkimuksessa tutkijan rooli on aktiivinen ja osallistuva. Jotta havainnoinnin avulla voisi muodostaa tarkan käsityksen havainnoinnin kohteista, täytyisi tutkijalla olla havainnoitavista myös taustatietoja. Havainnoitavia asioita ovat puheen lisäksi myös asennot, eleet, liikehdintä ja ilmeet. (KvaliMOT 2016, Vilka 2006,37-48.)

Havainnointia menetelmänä on arvosteltu siitä, että havainnoijan läsnäolo helposti muuttaa tai häiritsee havainnoinnin kohteena olevan henkilön käytöstä tai tilannetta. Tätä kutsutaan kontrolliefektiksi. Esimerkiksi ryhmän käytös voi muuttua tutkijan tullessa paikalle. Tutkimuksen objektiivisuus voi myös kärsiä siitä, jos tutkija luo tunnesiteen ryhmänsä jäseniin. Ryhmää voi tietoisesti totuttaa tutkijan läsnäoloon jo ennen tutkimuksen alkua, jolloin tällä tavalla voidaan vähentää kontrolliefektin vaikutusta. Yksi havainnoinnin haasteista on se että havainnot on vaikea tallentaa välittömästi. Ihmisen katse on valikoiva eikä ihminen pysty tallentamaan kaikkea havainnoinnin kohteena olevasta informaatiotulvasta. (KvaliMOT 2016.)

Hevostoimintaan osallistuva ryhmä tapasi sekä minut että Tirroniemen etukäteen. Käydessämme Tirroniemen kanssa esittelemässä alkavaa hevostoimintaa tapasimme Roihulan jäsenet. Ryhmään tulevat halukkaat ilmoittautuivat jo esitelytilaisuudessa sitovasti hevostoimintaan. Lisäksi ryhmän jäsenet tapasivat tutkijan eli minut joitain kertoja Roihulassa ennen hevostoiminnan alkua. Viikkoa ennen ensimmäistä kokoontumiskertaa soitin kaikille ryhmän jäsenille muistutukseni hevostoiminnan alkamisen ajankohdasta. Samalla keskustelimme hevostoimintaan soveltuvista varusteista ja mukaan otettavista syömisistä. Kysyin myös oliko kenelläkään mitään kysymyksiä alkavaan toimintaan liittyen. Lisäksi sovimme tapaamisesta eväiden teon merkeissä Roihulassa päivää ennen ensimmäistä hevostoimintaa. Tällä tavalla havainnoinnin kohteena oleva ryhmä sai mahdollisuuden tottua läsnäolooni jo etukäteen, eli kontrolliefektin vaikutusta minimoitiin.

Havainnointi menetelmänä soveltuu hyvin toimintatutkimukselliseen opinnäytetyöhöni. Hevostoiminnassa toiminnan ennakointi on vaikeaa ja tilanteet muuttu-

via. Vallitsevaa tilannetta ja ryhmäläisten ja hevosten mielialoja täytyy tilannekohtaisesti tulkita ja tehdä sen perusteella nopeita päätöksiä ja suunnata toimintaa aina uudelleen tilanteen mukaan. Havainnoinnin tavoitteena työssäni ei ole muodostaa tarkkaa käsitystä havainnoinnin kohteista. Sen vuoksi tarkemmat taustatiedot tutkimuksen alussa eivät olleet välttämättömiä. Havainnoinnin tavoitteena tutkimuksessa on valita oikeanlaisia harjoitteita hevostoimintaan jotta ryhmän jäsenten voimaantumisen prosessi voisi käynnistyä ja saada vastetta hevostoiminnan avulla. Ensimmäisen hevostoimintakerran jälkeen keskustelimme Tirroniemen kanssa ryhmän tarpeista ja haasteista. Päätimme valita toimintaan vuorovaikutustaitoja ja ryhmäytymistä tukevia harjoitteita. Vuorovaikutuksessa oleminen muiden kanssa ja yhdessä ryhmänä toimiminen koettiin ryhmän haasteeksi.

Olin läpi tutkimuksen osallistuva havainnoija hevostoiminnassa. Osallistuin ryhmän toimintaan mukaan yhtenä ryhmän jäsenenä. Ryhmään liittyminen ja ryhmässä toimiminen herätti voimakkaita tunteita ja prosesseja myös minussa. Tehtäväni oli kuitenkin olla toisia varten ja auttaa ryhmän muita jäseniä läpi prosessin. Koin että minulla oli ryhmässä ikään kuin monta tehtävää yhtä aikaa. Se oli haastavaa. Ohjasin ne osuudet hevostoiminnasta mitkä oli minun ohjaustaidoilleni tai kokemukselleni soveltuvia. Ohjasin läsnäoloharjoituksen, tallityöt, hevosen harjauksen ja hevosten talutuksen kentälle. Oli hyvin haasteellista ja kasvattavaa yhtä aikaa osallistua ryhmän toimintaan ja toimia harjoittelevana ohjaajana hevostoiminnassa ensimmäistä kertaa. Lisäksi tehtäväni oli havainnoida ryhmää opinnäytetyötäni varten. Havainnoinnin tueksi nauhoitin joka hevostoimintakerran lopussa pidettävän loppukeskustelun. Loppukeskusteluissa kävimme läpi päivän tapahtumia ja heränneitä ajatuksia ja tunteita. Tämä oli hyvä purkukeino käydä prosessia läpi ja selvittää ajatuksia ennen seuraavaa hevostoimintaa.

Haastattelun käyttäminen tiedonkeruumenetelmänä mahdollistaa joustavan tavon kerätä aineistoa samalla ollen kielellisessä vuorovaikutuksessa yhdessä tutkittavan kanssa. Haastattelu antaa tutkittavalle ilmaisun vapautta ja tilaa olla subjekti. Haastattelu menetelmänä haastaa tutkijan, sillä haastateltavan vastaukset voivat viedä haastattelua moniin eri suuntiin. Haastattelussa on sekä hyviä että huonoja puolia. Huonoihin puoliin kuuluu esimerkiksi se, että haastattel-

tava saattaa kokea haastattelutilanteen pelottavaksi tai painostavaksi ja siitä tai jostain muusta syystä antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia. Siksi on erityisen tärkeää, että haastattelutilanteen suunnitteluun ja ajankäyttöön panostetaan jo etukäteen ja valmistellaan tilanne hyvin. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2009.)

Yleisin tapa erotella eri haastattelulajeja on sen mukaan kuinka strukturoitu tai strukturoimaton haastattelutilanne on. Tutkimushaastattelutyyppejä on lomakehaastattelu eli strukturoitu haastattelu, avoin haastattelu ja teemahaastattelu. Opinnäytetyöhöni on valittu teemahaastattelu. Se soveltuu hyvin kasvatustieteelliseen ja yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen ja yleensäkin sellaiseen tutkimukseen, jonka aihepiiri on tiedossa tai halutaan selvittää esimerkiksi yleistilannetta, kehitystä, tyytyväisyyden kokemusta ja ylipäätään myönteisiä tai kielteisiä kokemuksia. Haastattelu voidaan toteuttaa joko ryhmässä pareittain tai yksilöhaastatteluna. (Hirsjärvi ym. 2009, Puusa&Juuti 2011,73-87.)

Viiden kerran hevostoiminnan jälkeen haastattelin kahden kesken jokaista ryhmän jäsentä. Ennen haastattelutilannetta lähetin kysymykset etukäteen sähköpostilla. Harkitsin ryhmähaastattelun valintaa, mutta ryhmän taholta tuli toive päästä jakamaan ajatuksia kahden kesken. Päädyin valitsemaan yksilöteema-haastattelun helpottaakseni ja rohkaistakseni ryhmän jäseniä jakamaan hevostoiminnan herättämistä ajatuksista, mielikuvista ja tunteista. Haastattelukysymykset toimivat runkona keskustelulle haastattelutilanteessa. Keskustelimme vapaasti kysymysten herättämistä ajatuksista ja tunteista. Haastattelukysymykset liitteessä. (liite1).

6 HEVOSTOIMINNAN KÄYTÄNNÖN KUVAUS

6.1 Hevostoiminnan suunnittelu

Hevostoiminnan idea lähti muovautumaan talvella kun sovimme vapaavalintaisiin opintoihini kuuluvasta työharjoittelusta Taigatallilla. Mietintämyssy hautui

pitkään päässäni, että mitä opinnäytetyöni toiminnallinen osio voisi sisältää niin, että sitä olisi mukava suunnitella ja toteuttaa ja samalla siitä olisi myös todellista hyötyä. Haaveenani oli ihmisten auttaminen hevosten avulla. Pohdimme Taigatallin omistajan Tirroniemen kanssa mitä voisimme kehittää opinnäytetyöhöni liittyen, jotain ryhmätoimintaa, johon liittyy olennaisena osana hevoset. Hiljalleen siitä alkoi muovautua hevostoiminnan idea.

Aloin etsimään sopivaa ryhmää hevostoimintaan. Jutellessani Roihulan ohjaajan kanssa iltapäiväkahvien äärellä tuli opinnäytetyöni puheeksi ja Heli kysyi olenko ajatellut että voisin ottaa työhöni Roihulasta ryhmän. Rahoituskin olisi mahdollinen, sitä voisi hakea. Esittelin tämän ajatuksen Tirroniemelle, ja lähdimme viemään asiaa eteenpäin. Ajatuksena oli järjestää Taigatallilla Marraskoskella viitenä erillisenä kertana yhdelle samana pysyvälle ryhmälle hevostoimintaa. Keskeisessä asemassa tulisivat olemaan vuorovaikutustaitojen opettelu ja ryhmätyöskentely yhdessä ryhmän jäsenten ja hevoslauman kanssa. Tavoitteena hevostoiminnan keinoin vahvistaa sosiaalisesti ryhmän jäseniä opettelemalla ryhmänä toimimista, itseilmaitaitoja ja hevosmiestaitoja.

Suunnittelimme yhdessä Tirroniemen kanssa sisältöä hevostoiminnalle. Punnitsimme ryhmän tarpeita, haasteita ja mahdollisuuksia. Tällaiselle toiminnalle on vaikea vetää tarkkoja suuntaviivoja, koska ryhmä etenee ryhmän ja jokaisen yksittäisen jäsenen ehdoilla. Etukäteen on mahdotonta ennustaa miten ryhmä voi kunakin kokoontumiskertana, mikä tunnelma on hevoslaumassa ja ryhmässä. Tästä johtuen hevostoiminnassa on kyettävä ohjaajana heittäytymään hetkeen ja punnitsemaan käytettäviä menetelmiä joka hetken tarpeiden mukaan aina uudestaan ja uudestaan. Tämän vuoksi toimintatutkimus tutkimusmallina on soveltuva toteutettaessa ja tutkiessa hevostoimintaa, sillä siinä yhdistyy käytännön ja teorian yhdistyminen ja soveltaminen ja menetelmien punnitseminen tutkimuksen edetessä.

Suunnitteluvaiheeseen kuului ryhmän valmistelu hevostoimintaan. Valmistelin hevostoiminnasta ikään kuin mainosjulisteen, jota lähdimme yhdessä Tirroniemen kanssa esittelemään Roihulan jäsenille talokokoukseen. Tirroniemi tarjoutui olemaan tukenani ja apunani esittelytilanteessa ja läpi hevostoiminnan. Olin itse täysin uudessa tilanteessa. Erityistä tukea tarvitsevien nuorten aikuisten

ohjaaminen hevostoiminnassa oli kokonaan uutta minulle. Kaikissa suunnittelu- ja toteutusvaiheissa on Tirroniemi mukana. Olemme yhdessä keskustelleet toiminnan sisällöistä ja suuntaviivoista läpi koko opinnäytetyön. Samaan aikaan olen tehnyt työharjoittelua Taigatallilla Tirroniemen ohjauksessa. Hevostoiminnan suunnittelu-, toteutus- ja arviointivaiheessa kuuluu sekä minun, Tirroniemen, että Roihulan ohjaajan Jaanan keskinäinen vuoropuhelu ja reflektio.

Ennen hevostoiminnan esittelyä Roihulan jäsenille haimme rahoitusta siihen. Tirroniemi lähetti minulle sähköpostiin tarjouksen, johon oli merkitty hevostoiminnan sisältö ja hinta. Minä toimitin tarjouksen eteenpäin Roihulaan. Hevostoiminta maksaa harjoittelijan ohjaamana 45e/h ja ajatuksena oli järjestää viitteenä eri kertana kolme tuntia kerrallaan tapahtuva hevostoiminta ryhmälle. Roihula tukee jäseniä osallistumiskustannuksissa ja yhdessä esimiehen ja ohjaajan kanssa sovimme, että kullekin hevostoimintaan mukaan lähtevälle jäsenelle osallistuminen maksaa 13e/ kerta ja Roihula maksaa loput kustannuksista ja myös matkakustannukset. Roihulan ohjaaja Heli esitteli minut Roihulan rahoituksista päättävälle esimiehelle. Kerroin hänelle opinnäytetyöni ideasta, toteutuksesta ja hinnoista. Esimies hyväksyi tarjouksen ja pian sen jälkeen menimme Tirroniemen kanssa Roihulan talokokoukseen esittelemään ja kertomaan lisää hevostoiminnasta. Talokokouksessa jäsenet olivat hyvin kiinnostuneita ja innokkaita osallistumaan hevostoimintaan ja pian ilmoittautuneita oli ryhmän verran kasassa.

Noin viikkoa ennen hevostoiminnan alkua olin henkilökohtaisesti yhteydessä kaikkiin ryhmäni jäseniin. Soitin heille jokaiselle ja juttelimme hetken puhelimes- sa miten hevostoimintaan olisi hyvä varustautua ja mahdollisesti mieleen nousseista kysymyksistä oli hyvä puhua jo etukäteen. Päätimme myös suunnittelu- vaiheessa valmistella Roihulassa eväät mukaan hevostoimintaan aina edellis- enä päivänä ennen tallille menoa. Eväiden teko ryhmään kuului viikoittain kaksi tai useampia ryhmämme jäsenistä. Tämä yhteinen eväiden teko oli samanaikai- sesti sekä hyvä menetelmä ryhmäyttää hevostoimintalaisia että saada meille jotain syötävää välipalaa hevostoimintaan mukaan Marraskoskelle.

6.2 Käytännön toteutus hevostoiminnassa

Seuraavaksi esittelen hevostoiminnan toteutusta. Kaikki kuvaamani perustuu tapahtuneisiin toteutuksiin ja vuoropuheluun sekä Taigatallin, Roihulan ohjaajien ja ryhmän jäsenten kanssa. Hevostoiminnan idean suunnittelusta ja esittelystä saakka on Roihulan, Taigatallin ja minun välillä ollut jatkuva vuoropuhelu, jonka avulla on suunnattu ja arvioitu toimintaa ja punnittu käytettäviä ja juuri tälle ryhmälle parhaiten soveltuvia menetelmiä. Alla olevan toteutuksen kuvaus perustuu siis sekä havainnointiin että käymiimme keskusteluihin sekä suunnitelu- että toteutusvaiheessa.

Toimintatutkimuksellinen ote on säilynyt matkassa koko toteutettavan toiminnan ajan. Ryhmän etenemisen tahtia ja ryhmän tarpeita ei ole ollut mahdollista tietää etukäteen. Jokaisen hevostoimintakerran välillä olemme pitäneet työharjoitteluni Taigatallilla ohessa suunnittelupalaverin Tirroniemen kanssa siitä, mitä hevostoiminta tulee pitämään sisällään ja mihin suuntaan toimintaa ja millä keinoin olisi hyvä seuraavalla kerralla viedä. Tämä kaikki on ollut todella antoisaa ja opettavaista kannustaen jatkuvaan havainnointiin ja tutkimukseen heittäytymiseen pitäen samalla mielen avoinna sille, mihin suuntaan toiminta vaatii tutkimuksen etenevän.

Olimme suunnitelleet yhdessä Tirroniemen kanssa ensimmäistä hevostoimintakertaa. Ajatuksena oli aloittaa kolmen tunnin pituinen hevostoiminta läsnäoloharjoituksella. Toiminnalle suunniteltiin suuntaviivoja siten, että ensimmäisenä harjoituksena tehtäisiin läsnäoloharjoitus musiikin avulla, nimikierrros ja fiiliskierros, sitten tallin ympäristöön tutustuminen, hevoslaumaan tutustuminen, mahdollisesti tallitöiden teko ja jos aikaa ja energiaa jää, niin hevosen talutusharjoitus kentällä tai lähimaastossa. Ensimmäinen kerta tulisi olemaan ikään kuin tutustumiskerta, jolloin vähän tunnustellaan ryhmän henkeä ja totutellaan hevos-talliympäristöön, uusiin ihmisiin ja hevosiin.

Hevostoimintaryhmään kuuluivat lisäksi neljä Roihulan jäsentä, Roihulan ohjaaja ja Taigatallin omistaja Tirroniemi. Oli jännittävää lähteä mukaan tällaiseen hevosia sisältävään ryhmätoimintaan. Ryhmän jäsenet ja hevostoiminta oli en-tuudestaan vierasta. Olen tottunut toimimaan ryhmässä ja ohjaajanakin, mutta hevosavusteinen toiminta oli kokonaan uutta. Olimme läpikäyneet Tirroniemen kanssa etukäteen mitä ensimmäinen hevostoiminta pitää sisällään. Ajatuksena

oli edetä ryhmän ehdoilla ja rauhalliseen tahtiin. Menin perjantaiamuna noin kello 09:30 Roihulaan. Ryhmän jäsenet olivat jo paikalla ennen minua. Heitäkin jännitti ja ohjaajaa erityisesti. Jutustelimme hetken ja pakkasimme eväät mukaan ja lähdimme kohti Marraskoskea. Yksi ryhmän jäsenistä tuli minun kyydillä ja muut menivät ohjaajan kyydillä.

Saavuimme Marraskoskelle vähän ennen kello yhtätoista. Tallin omistaja Tirroniemituli meitä pihalla vastaan. Ensimmäisenä esittelimme itsemme ja katsoimme vähän paikkoja. Sitten siirryimme läsnäoloharjoitukseen. Minulla oli kannettava cd-soitin jonne olin etukäteen valinnut läsnäoloharjoitukseen sopivan musiikin ja sopivan pituisen. Se oli kestoltaan noin seitsemän minuuttia. Ohjeistin ryhmän etsimään itselleen mukavan paikan talliympäristöstä ja rauhoittumaan keskittyen omaan hengitykseen ja ympäristön kuuntelemiseen. Harjoitus onnistui tosi hyvin, pystyin itsekin rentoutumaan ja tulemaan lähemmäksi meillä olevaa hetkeä ja hevoslauma myös tuli oleskelemaan lähimaastoon rennon näköisenä.

Tämän jälkeen siirryimme sisälle tallin kahvihuoneeseen pitämään evästauon. Söimme salaattia ja leipää ja Tirroniemi kertoili samalla hevosista ja työstään. Evästelyämme lähdimme ensimmäistä kertaa pihattoon. Hevoslauma tuli luoksemme Tirroniemen samalla ”suomentaen” hevosten ”puhetta”. Tätä oli hyvin mielenkiintoista kuunnella. Suurin osa hevoslaumasta oli yhtäkkiä kerääntynyt ympärillemme. Meillä oli myös jokaisella riimunnaru kädessä tai kaulalla roikkumassa, jotta pystyimme tarvitessa hätistelemään hevosia kauemmas eli toisin sanoen tekemään enemmän tilaa itsellemme. Lähdimme pian kävelemään ryhmänä pihatton kauempaan laitaan ja siellä Tirroniemi teetätti meille kuunteluharjoituksen silmät kiinni. Hän puhui ja kehotti meitä kävelemään kohti hänen ääntään. Sillä tavalla tuli käytettyä enemmän aisteja. Miltä maa tuntui jalkojen alla, miltä ympärillä kuulosti, mistäpäin aurinko paistoi jne.

Seuraamisharjoituksen jälkeen menimme siivoamaan sisäkatosta pihattoon. Haimme kottikärryt ja talikot pihattoon ja aloimme siivota hevosen lantaa. Yksi hevonen ulostaa noin kottikärryllisen päivässä, joten siivottavaa oli. Jakaannuimme kahteen pieneen ryhmään jossa molemmissa oli kahdenlaista eri tehtävää. Toinen oli lannan lapiointi ja toinen oviaukon vartioiminen jotteivät

hevokset tule kaatamaan kottikärryjä. Oviaukon vartioiminen oli mukavaa jossa sai samalla opetella vuorovaikutusta hevosen kanssa ja rajan pitämistä. Lannan luonti oli yleishyödyllistä siisteyden ylläpitoa hevosten hyvinvointia ajatellen.

Oli todella tuulinen sää minkä vuoksi päädyimme pysymään talliympäristössä. Pihattoharjoitusten jälkeen lähdimme viemään hevosille päiväheiniä ja jaoimme ne yhdessä tuumin ryhmänä. Sen jälkeen olikin jo aika alkaa kahvittelemaan ja kokoamaan yhteen päivän tapahtumia. Kahvihuoneessa teimme vielä yhden harjoituksen. Tarvittiin yksi ryhmästä vapaaehtoiseksi. Hän meni ulos kahvihuoneesta suunnittelumme ajaksi. Jäljelle jäävän ryhmän kanssa päätimme mitä haluamme tämän sisälle tulevan tekevän. Hänet oli määrä saada seisomaan jääkaapin eteen yksi jalka irrallaan maasta ilman kertomatta sanoilla mitä haluamme hänen tekevän. Tullessaan sisälle hänellä ei ollut hajuakaan siitä mitä tulee tapahtumaan tai mitä hänen pitää tehdä. Niin hän alkoi kokeilla erilaisia asioita. Kun hän teki väärin tai meni väärään suuntaan Tirroniemi huudahti ”ei – ei ” ja kun hän käveli kohti jääkaappia tai edes siihen suuntaan hän huudahteli ihastuneesti että ” hyvä – hyvä, juuri näin! ”. Tämän tuloksena ryhmäläinen lopulta pysähtyi jääkaapin eteen koska ei pystynyt enää liikkumaan mihinkään suuntaan ilman että Ansku olisi huudahtanut ”ei”. Sitten tulikin jalan noston vuoro. Ansku katsoi jalkaa ja hipaisi sitä. Minä nousin seisomaan ja katsoin pöydän takaa jalkaa. Kaikelle muulle toiminnalle hän sai ”ein” ja niin hän päättyi lopulta nostamaan jalkaa. Tätä oli ihmeellistä seurata vierestä.

Tässä oli kaikki ensimmäiseltä kerralta ja lopuksi juttelimme vielä hetken fiiliksisistä ja odotuksista seuraavalle kerralle. Yksi ryhmän jäsenistä oli hyvin pettynyt kun ei päässyt ratsastamaan ja tiedusteli että kuuluuko tähän hevostoimintaan ylipäätään ratsastus. Alun perin suunniteltaessa hevostoimintaa oli ajatus, että siihen tulee kuulumaan kaikkea mahdollista maasta käsin toteutettavaa hevostoimintaa, mutta ratsastus ei siihen kuulu. Nyt kuitenkin avattiin mahdollisuutta että ehkä viimeisillä kerroilla on mahdollista päästä käymään hevosen selässä.

Ennakkoon laatimamme suunnitelma ensimmäiselle hevostoiminnalle oli kunnianhimoinen. On otettava huomioon että ryhmä on entuudestaan tuntematon toisilleen ja uudessa ympäristössä, jossa on paljon tunteita ja ajatuksia herättäviä virikkeitä, kuten esimerkiksi koiria, hevosia ja koko talliympäristö. Ryhmän

toteutus tehtiin rauhallisella tahdilla ja eteneminen ryhmän ehdoilla ja sen tarpeiden mukaisesti. Pysyimme tallialueella ja pihatossa koko päivän ajan.

Ryhmä oli pääosin tyytyväisen ja innokkaan oloinen. Ryhmän taholta tuli toive päästä enemmän vuorovaikutukseen hevosten kanssa. Yksi ryhmän jäsen tiedusteli että olisiko mahdollista saada hevostoiminnan ajaksi omaa hoitohevosta. Kaikkiin toiveisiin ei pystytä vastaamaan ja ajatuksena on toteuttaa enemmänkin yhteisöllistä sosiaalisesti vahvistavaa ryhmätoimintaa kuin yksilöaktiiviteetteja. Yksi ryhmän jäsenistä jäi pois ryhmästä heti ensimmäisen kerran jälkeen.

Ennen toista kertaa mietimme Tirroniemen kanssa miten hevostoiminnassa olisi hyvä edetä. Mitä toisen kerran sisältöön tulisi kuulumaan. Päätettiin tehdä eri rytmissä kuin ensimmäisellä kerralla. Kokeiltiin miten eri rytmit ja menetelmien vaihtaminen eri paikkoihin vaikuttaa toimintaan. Ensin tehtiin tallitöitä ja sitten vasta harjoituksia hevosten kanssa. Siivosimme ryhmänä muutaman hevosen karsinan. Tallitöissä toimin enemmän ohjaajan roolissa. Tallityöt olivat osa työharjoitteluani, joten se oli tuttua hommaa.

Tallitöiden jälkeen haimme kaksi hevosta pihatosta sisälle ja opettelimme harjaamaan ja hieromaan hevosta. Kaksi ryhmäläistä oli yhtä hevosta kohden. Minä ohjasin hevosen harjauksen ja Tirroniemi hierontaosion. Hevosen hieronta on haastavaa, se kehittää vuorovaikutusta sekä hevosen että samaa hevosta hierovan ryhmän jäsenen kanssa. Täytyy huomioida hevosen liikkeet ja hengitys. Hevosen rentoutuessa läsnä olevat ihmisetkin rentoutuvat. Täytyy ottaa huomioon hevosen reaktiot ja sovittaa oma tekeminen yhteen parin tekemisen kanssa.

Harjaus ja hieronta olivat hyviä harjoituksia. Ne kehittivät ryhmässä toimimistaitoja ja vuorovaikutustaitoja ja toisten huomioon ottamistaitoja. Valitsimme Tirroniemen kanssa tällaisia ryhmätoimintaa kehittäviä harjoituksia sen vuoksi, koska havainnoinnin perusteella voitiin todeta ryhmäläisille olevan luontaisempaa yksin kuin ryhmässä toimiminen. Sosiaaliset taidot ja vuorovaikutustaidot ovat kuitenkin todella merkityksellisiä jokaisen yksilön elämässä. Siksi niitä taitoja on hyvä harjoitella.

Oli tärkeää myös rakentaa turvallisuuden tunnetta ryhmään. Hevoset ovat isoja eläimiä ja herättävät olemuksellaan ja energiallaan paljon tunteita. Luottamus ryhmässä oleviin ihmisiin ja ohjaajiin on hyvin merkityksellinen. Hevoset myös opettavat meille sen, ettei yhdessä oleminen välttämättä tarkoita sitä, että pitäisi tehdä jotain. Pelkkä oleminenkin riittää. Hevosten kanssa tekeminen on sitä että kerrotaan hevoselle missä me halutaan sen kävelevän. Sanotaan hevoselle että ole tässä minun kanssa. Harjaus ja hieronta olivat myös tärkeitä kontaktiharjoituksia tulevaa varten. Ajatuksena oli päästä seuraavalla viikolla hevosten kanssa yhtä matkaa kulkemaan. Mietimme myös ryhmänä miten voisimme oppia tulkitsemaan hevosta. Tirroniemi kertoi paljon tarinoita hevosista vuosien varrelta. Hevostyöskentely herättää mielikuvia.

Yhtenä ryhmäharjoitteena teimme metsurin hommia. Menimme pihattoon kaatamaan puita. Jokaisen puun kaatamiseen tarvitsi kaksi ihmistä. Toinen sahasi ja toinen taivutti puuta. Ne ryhmän jäsenet joilla ei ollut työtä juuri sillä hetkellä puun kaadossa, huolehtivat siitä että hevoset pysyivät pois tieltä. Tällaisia ”oman tilan otto – rajojen vetämisharjoituksia” meillä oli usein. Kuinka sanoa hevoselle että tämä on minun henkilökohtainen tila, tähän ei saa tulla. Vaatii rohkeutta ja aloitekykyä, mutta on tärkeä asia jokaiselle yksilölle harjoitella. Kaikki hevostoiminnassa tehtävät harjoitteet on peilattavissa omaan arkielämään, omaan kasvuun, elämään ja paikkaan yhteiskunnassa. Hevostoiminta herätti paljon ajatuksia jokaisella ryhmän jäsenillä. Niihin palaan hevostoiminnan arviointiosiossa.

Meillä on ollut aina hevostoiminnan päätteeksi loppukeskustelu. Toisella kerralla yksi ryhmämme jäsenistä kertoi loppukeskustelun aikana kokeneensa ulkopuolisuutta. Pohdimme yhdessä ryhmänä sitä, kuinka tärkeää on ottaa vastuu omasta aktiivisuudesta ja osallistumisesta. Ryhmän ilmapiiri oli kannustava ja luottamusta herättävä, jossa useat ryhmän jäsenet uskalsivat tuoda ajatuksiaan ja tuntemuksiaan pikku hiljaa esille. Roihulan ohjaaja puhui ohjaajan roolista, siitä kuinka helposti jää sivuun ja antaa muille tilaa vaikka tekisi itselläkin mieli tehdä ja osallistua. Yksi ryhmän jäsenistä kertoi omaa tarinaansa, kuinka hevosten avulla on helpompaa olla jäämättä syrjään, ikään kuin löytää oma osallistuva paikkansa. Että ei olekaan pakko istua nurkassa ja tyytyä osaansa. Hevostyöskentely herättää mielikuvia. Tarinat puhuttelevat meitä eri tavoin.

Kolmannella hevostoimintakerralla aloitimme tallitöistä. Tallityöt ovat hyvä tapa purkaa alussa vallitsevaa jännittyneisyyttä ja ylimääräistä energiaa fyysisten töiden kautta. Lisäksi samana toistuvat harjoitukset kerrasta toiseen tuovat turvallisuutta ryhmään. Tallitöiden ja kahvittelun jälkeen menimme pihattoon hevosten luo. Satoi vettä ja kaikki hevoset olivat sisällä pihaton katoksen alla. Hevoset olivat sadetta pitämässä ja laumassa oli hyvin rauhallinen ja leppoisa energia. Hevosten rauhallisuus ja läsnä oleva energia on tarttuvaa ja ryhmän jäsenet mukautuivat siihen. Otimme kaksi hevosta mukaan ja lähdimme ensimmäistä kertaa tekemään harjoitusta ryhmänä ulos tallipihan alueelta.

Aikaisemmin olimme harjoitelleet omien rajojen pitämistä suhteessa hevosiin. Olimme tehneet pihatossa erilaisia harjoituksia. Pihaton sisäkatos on paikka minne hevoset sekä kakkaavat että missä nukkuvat. Ryhmänä tehtävänäimme oli huolehtia siitä, etteivät hevoset tulleet häiritsemään lannan luontia eli kaatamaan kottikärryjä. Käytännössä kaksi ryhmän jäsentä toimi ”portin vartijoina” muiden luodessa lantaa. Tällä tavalla on hyvä harjoitella omien rajojen laittamista. Minä olen tässä, tämä on minun alueeni, ja tätä rajaa ei hevonen saa ylittää. Olimme myös toteuttaneet harjoituksen parityöskentelyinä, missä yhteen pariin kuului kaksi ihmistä ja riimunnaru. Vuorotellen toinen ohjasi toista. Ohjattavana oleva oli silmät kiinni riimunnaru kädessä herkistyneenä seuraamaan ohjaajansa liikkeitä ja suuntaa, mitä hän riimunnarulla viestitti. Ohjaajana oleminen ja vastuun ottaminen toisen kulkemisesta sai vuorovaikutustaidot herkistymään ja herätti ajattelua siitä, kuinka ohjata hyvin ja vastuullisesti. Tästä oli apua seuraavaan harjoitukseen.

Lähdimme pihatosta liikkeelle ryhmänä ja otimme kaksi hevosta mukaan. Lähdimme taluttamaan hevosia kohti ratsastuskenttää. Tirroniemi oli kertonut etukäteen minulle, että tilanne todennäköisesti tulee ”perkelöitymään” kun lähdemme tallipihasta pois. Perkelöityminen tarkoittaa sitä, että homma karkaa käsistä hetkeksi, näyttää huonolta ja tuntuu tavallaan epätoivoiselta. Tilanne pitää päästä perkelöitymään ennen kuin sen voi saada hallintaan. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että lähtiessämme tallipihalta matkalle kohti ratsastuskenttää hevoset veivät taluttajansa ojasta ojaan missä milloinkin näkyi maukkaan näköistä ruohoa. Eteneminen ryhmänä ei siis onnistunut suoraviivaisesti tallipihal-

ta kentälle, vaan lukuisien ruohon syöntien tienvarsien kautta kohti määränpäättä.

Etenemisharjoituksessa tallipihalta kentälle saimme ryhmänä hyvän kokemuksen siitä, että on ok mennä pieleen ja sitten vain jatketaan räpistelyä eteenpäin. Sama kokemus on heijastettavissa tallin ulkopuoliseen elämään. Elämässä yleensä joskus asiat näyttävät siltä että mistään ei tule yhtään mitään ja kaikki on pielessä. Silloinkin vain täytyy jaksaa jatkaa yrittämistä ja ponnistella eteenpäin. Innokkaan hevosen käsissä pitelemineen vaatii mielen lujuuksia. Hevonen tekee aloitteen ja jos siihen ei reagoi niin sitten mennään syömään jos ei tule muuta ohjetta. Ryhmämme tilanne oli hetken kaoottinen edetessämme kenttää kohden. Myöhemmin loppukeskustelussa kävi ilmi, että ryhmä koki tilanteen hyvällä tavalla haasteellisena. Ohjaajana tämä oli myös mieleenpainuva kokemus. Tirroniemi ja Roihulan ohjaaja olivat ryhmässä mukana mutta kävelivät kaikkein takimmaisena hevosten ryhmän ja minun mennessä edellä. En tiennyt missä minun ohjaajana olisi pitänyt olla, kun oli aika monta paikkaa missä olisi pitänyt olla läsnä yhtä aikaa.

Päästyämme kentälle portti suljettiin ollessamme koko ryhmä hevosineen perillä. Näin ryhmään saatiin turvallinen harjoitusympäristö. Aloimme harjoitella hevosen taluttamista kukin vuorollaan. Ryhmä koki haasteelliseksi tulkita hevosia. Omat olemassa olevat keinot koettiin vähäisiksi. Satoi vettä ja hyttyset pyörivät ympärillä. Ryhmä oli uudessa tilanteessa ja uudessa ympäristössä. Harjoitus oli haastava. Rajojen puute. Harjoitus kentällä oli haastava koko ryhmälle. Yhtä aikaa pitäisi pitää omia rajoja ja ohjata hevosta ja myös ottaa huomioon muut kentällä olijat. Yksi ryhmän jäsenistä uuvahti kesken harjoituksen. Mieli väsyi kun tulee koko ajan paljon uutta ja haastavaa ja toimitaan epämukavuusalueella. Ilman mukavuusalueelta poistumista on vaikea saada aikaan kehitystä. Vaatii ohjaajalta tarkkaa havainnointia huomata kuinka paljon ryhmä jaksaa ja mihin asti toimintaa pystyy milloinkin viemään. Ryhmässä on monta henkilöä ja kaikki ryhmän jäsenet ja hevoset täytyy huomioida yhtä aikaa.

Ennen neljättä kertaa hevostoiminta oli kuukauden kesälomalla. Roihula oli suljettuna heinäkuun samaan aikaan kun hevoset olivat laitumella. Elokuun ensimmäisellä viikolla soitin ryhmän jäsenet läpi, kyselin kuulumiset ja muistuttelin

seuraavana perjantaina jatkuvasta hevostoiminnasta. Meidän ryhmäämme on muodostunut perinne, jonka mukaan aina päivää ennen seuraavaa hevostoimintaa muutama ryhmän jäsenistä menee valmistelemaan koko ryhmälle eväät mukaan Marraskoskelle. Tämä on yksi tavoista luoda yhtenäisyyttä ja ryhmähenkeä ryhmään.

Olemme Tirroniemen kanssa suunnitelleet ja kokeilleet jokaisella hevostoimintakerralla eri tapoja toteuttaa toimintaa eri järjestyksessä ja eri rytmityksellä. Näin olemme etsineet juuri tälle ryhmälle kulloinkin soveltuvia tapoja toteuttaa hevostoimintaa. Nyt elokuun ensimmäisellä kerralla pitkähkön tauon jälkeen aloitimme rauhallisesti kahvikupposten ja keksien äärellä. Keskustelimme kesän kuulumisista ja tekemisistä ja hiukan päivän fiiliksistä. Kahvittelun jälkeen lähdimme etenemään laidunta kohden. Hevoset olivat kesälaitumella tallin lähellä.

Ensimmäinen harjoitus laitumella oli liittyä laumaan häiritsemättä hevosia. Tirroniemi opasti että hyvä tapa lähestyä laumaa on rauhallisesti ruohontuppoja potkiskellen, jonka hevoset ymmärtävät niin että mekin olemme tulleet laiduntamaan. Tirroniemi antoi palautetta koko ryhmälle, että kehitymme koko ajan ja olemisesta on tullut luottavaisempaa ja rennompaa. Seuraava harjoitus oli valita yksi hevonen laumasta ja lähestyä sitä. Valitsimme kukin hevosen ketä lähestyä. Teimme tuttavuutta, tervehdimme ja ehkä vähän rapsuttelimme. Seuraavaksi tehtävämme oli saada hevonen kävelemään kanssamme. Harjoitus edellyttää aloitteen tekemistä, oma-aloitteisuutta reippaalla ja päämäärätietoisella energialla. Riimunnaru oli ajattelun apuvälineenä. Harjoituksen tarkoituksena oli tehdä aloite yhteisestä toiminnasta. Nyt ollaan siirtymästä läsnäolosta seuraavalle portaalle, joka on se, että ihminen tekee aloitteen toimintaan. Edellisessä hevostoiminnassa toteutettu harjoitus kentällä oli valmistava harjoitus myös aloitteen tekoon.

Toiminnan kulkuun vaikuttaa moni seikka. Siihen vaikuttaa niin ryhmän sen hetkinen energia ja mieliala kuin hevosten historiakin. Hevonen jolla ei ole ollut pysyvyyttä ja on saanut selkään joskus ja kohdannut muuta epäreilua toimintaa, niin tällöin vanha epävarmuus nousee helposti pintaan vaikka nykyään tilanne olisikin hyvä. Hevoset muistavat esimerkiksi liikkeet hyvin tarkasti. Hevonenkin tarvitsee hyviä kokemuksia. Hyvä vahvistaa hyvää. Hevostoiminnassa hevoset

ovat auttaakseen ryhmää. Apu kulkee kahteen suuntaan ja myös toiminta on hevosten hyväksi. Tällä tavoin hevoset joilla on myös huonoja kokemuksia ihmisistä, oppivat luottamaan useampaan ihmiseen ja niillä on hyvä olla ihmisten vaatimusten maailmassa.

Loppukeskustelun aikana käymme läpi päivän tuntemuksia. Tirroniemi kysyi ryhmäläisiltä mikä on päällimmäinen tunne, pyytää kuvaamaan yhdellä sanalla. Ryhmä kuvailee oloaan sanoilla ”tyytyväinen”, ”mahtava”, ”onnistunut”, ”luottamus”, ”kiusaantunut”, ”hämmäntynyt” ja ”itsevarma”. Mietimme yhdessä ryhmänä kasvua, mitä se on ja mitä se vaatii. Kuinka kasvaminen vaatii uskalluksen mennä omalle epämukavuusalueelleen. Uskallusta sietää epävarmuutta ja osittain epämiellyttäviä tunteitakin. Ymmärtää, että ne kuuluvat elämään ja ovat ihan ok.

Mietimme Tirroniemen kanssa hevostoiminnan ryhmää ja sen tarpeita moneen kertaan hevostoimintaryhmän toteutuksen aikana. Pohdimme miten ja millä keinoin rakentaa turvallista ryhmää. Mitä juuri tämä ryhmä tarvitsee? Mitä varten hevostoiminta on? Haluammeko tuottaa mukavia kokemuksia vai viedä ryhmän kohti kasvua joka tapahtuu usein epämukavuusalueelle menon kautta? Turvallisen ryhmän rakentaminen hevostoiminnassa on hyvin haasteellista. Ryhmän jäsenet, ohjaajat, hevoset ja talliympäristö on samana toistuvasti pysyvä ilmiö. Eri kerroilla toteutettiin eri harjoituksia eri järjestyksissä. Kokeilimme mikä tapa soveltuisi ryhmälle parhaiten. Kysyimme myös matkan varrella ryhmän jäseniltä heidän toiveitaan. Muokkasimme aina toteutusta sen mukaan mitä havaitsimme toimivaksi ja mitä toiveita ryhmän jäseniltä tuli.

Keskustelimme yhdessä Tirroniemen kanssa mihin suuntaan veisimme hevostoimintaa viimeisellä kokoontumiskerralla. Toisaalta oli mukava ajatus tehdä jotain kivaa ja turvallista niin että kaikille jäisi hyvä ja leppoisa mieli. Toisaalta taas epämukavuusalueelle menon kautta tapahtuu kasvua, joka palkitsee ajan kanssa. Elämä on ristiriitaista. Voi jäädä tylsälle mukavuusalueelle tai lähteä ponnistuksen ja kivun kautta kohti uutta ja kasvua. Tirroniemi ennusti, että mahdollisesti kaikki hevostoiminnan ryhmäläiset itkisivät viimeisellä kerralla.

Ennen viimeistä toteutuskertaa pohdimme yhdessä Tirroniemen kanssa toiminnan sisältöä. Toive hevostoiminnan jatkumisesta oli noussut ryhmästä esille. Alun perin hevostoimintaa suunniteltaessa laitoimme tavoitteeksi ryhmän etenemisen hevosagilityyn saakka. Ajatuksena oli, että hevonen hyppäisi renkaan läpi viimeisellä kerralla. Käytännössä punnitsimme Tirroniemen kanssa joka toimintakerralla ryhmän kulloisiakin tarpeita ja mihin suuntaan millä keinoin ryhmää kannattaa lähteä viemään. Toteutus oli huomattavasti rauhallisempi tahdiltaan kuin alkuperäinen suunnitelma. Suunniteltaessa ryhmälle toimintaa ei oltu otettu huomioon vuorovaikutuksen ja ryhmätyöskentelytaitojen harjoituksen tarvetta.

Ennen viimeistä kertaa suunniteltaessa toimintaa Tirroniemi kysyi minulta, että onko minulla ajatuksia viimeisestä kerrasta mitä sinne haluaisin. Minä ajattelin, että haluaisin jotain mukavaa ja turvallista tekemistä, että kaikille jäisi hyvä ja onnistunut olo viimeisestä kerrasta. Tirroniemi oli sitä mieltä, että on hyvin mahdollista että jokainen ryhmän jäsen itkee viimeisen kerran jälkeen. Tässä tuli selkeä ajatusero esille. Minulla ehkä hieman pelotti viedä ihmisiä henkiselle epä mukavuusalueelle, omille rajoille, mikä taas on kasvamista ajatellen, jos sitä haluaa, niin pakollista mennä juurikin sinne. Minulle tuntui mieluisalta käsitellä ryhmän jäseniä ”silkkihansikkain” mahdollisimman lempeästi, mutta sillä tavalla hevostoiminnan tavoitteet eivät ole mahdollisia toteuttaa. Kasvamisen prosessi ja vahvistuminen tekee kipeää.

Viimeisellä kerralla aloitimme tallitöistä. Siivosimme ryhmänä tallin karsinoita ja käytävän. Sen jälkeen menimme lauman luo laitumelle. Hevoset tulivat meitä vastaan. Otimme kaksi hevosista mukaan ja talutimme ne talliin. Talutusharjoitus meni suoraviivaisesti laitumelta talliin, huomattavasti onnistuneemmin ja poukkoilematta ojien kautta. Taluttajat olivat suorastaan yllättyneitä kun osasivat taluttaa hevosta niin että ne tottelivat. Laitoimme hevoset karsinoihin ja molempiin karsinoihin meni kaksi ryhmän jäsentä. Harjasimme niitä ja teimme heinäpaali harjoituksen. Tirroniemi ohjasi harjoituksen. Harjoituksessa hevonen rajattiin pois syömästä heiniä. Karsinassa olevat ryhmän jäsenet siis menivät seisomaan heinien päälle ja näin estivät hevosen aterioinnin. Näin harjoiteltiin rajojen vetämistä.

Viimeinen kerta oli kokonaisuudessaan rauhallinen. Kävimme vähän lauman luona, talutimme hevosia, harjasimme niitä ja harjoittelimme vetämään rajoja. Kävimme myös läpi päivän syvällistä keskustelua hevostoiminnasta ja kaikesta ajattelusta mitä toimintakerrat ovat herättäneet.

6.3 Toteutukseen liittyvät haasteet ja ongelmat

Hevostoiminnan suunnittelua haastoi se, että meillä ei ollut juuri ollenkaan ennakkotietoja ryhmästä. Ainoa tieto oli se, että heillä kaikilla on jonkinlainen erityisen tuen tarve elämässään. Tirroniemen kanssa suunnitellessamme hevostoimintaa päädyimme siihen lopputulokseen, että toiminnalle ei voi luoda kovinkaan tarkkoja suuntaviivoja etukäteen. Moni muuttuva asia määrittää kulloinkin etenevää toimintaa. Esimerkiksi sääolosuhteet, laumassa vallitsevat olosuhteet, ihmisten mielialat, talliyhteisössä läsnä olevat muut ihmiset ja muut ennalta arvaamattomat seikat.

Ryhmän jäsenten tottumattomuus vuorovaikutukseen ryhmässä ja yleensäkin ryhmäytämisen haasteet saivat meidät valitsemaan erityyppisiä harjoituksia hevostoiminnan aikana kuin oli kaavailtu. Alkuperäiseen suunnitelmaan kuului ajatus hevosagilitystä. Viiden kerran tavoitteena oli että hevonen hyppäisi viimeisellä kerralla renkaan läpi. Suunnitelma oli edetä ryhmän ehdoilla etukäteen tuntematonta polkua kohti määränpäättä. Tähän suunnitelmaan toimintatutkimuksellinen ote sopi täydellisesti. Ei voida tietää ryhmän tarpeita ja soveltuvia harjoitteita etukäteen. Ainoa mahdollisuus on havainnoinnin ja vuoropuhelun avulla selvittää matkan aikana, hevostoimintakertojen välillä pysähtyen peilamaan vuoropuhelun avulla, että mitkä harjoitteet ja tavoitteet sopivat ryhmälle juuri nyt. Etukäteen ei voi tietää eikä tarkkaa organisoitua suunnitelmaa pysty tekemään. Päätimme ottaa enemmän sellaisia harjoituksia joilla tähdätään vuorovaikutustaitojen kehittymiseen ja ryhmän haastamiseen harjoittelemaan ryhmässä toimimistaitoja. Koimme Tirroniemen kanssa juuri nämä haasteellisiksi alueiksi ryhmälle. Joten panostimme niiden harjoitteluun.

6.4 Toiminnan onnistumisen arviointi

Hevostoiminnassa ei kannata tehdä liian tarkkoja suunnitelmia. Toimintatutkimuksellinen ote oli juuri oikea, eli suuntaa ja käytettäviä harjoitteita punnittiin sitä mukaa kun edettiin. Ryhmän jäsenet kertoivat toivovansa enemmän vuorovaikutusta hevosten kanssa. Hevosten kanssa olo ja niiden rauhallinen energia tuntui hyvältä. Positiiviset kokemukset hevosten kanssa yhdessä tehtävistä harjoituksista olivat myös unohtumattomia. Positiiviset kokemukset vahvistavat, mutta kipu kasvattaa. Hämmennys ärsyttää mutta palkitsee. Ristiriitaista.

Tirroniemen mukaan ryhmän kehitys ja tapa olla olemassa talliympäristössä on kuin eri planeetalla verrattuna siihen mitä se oli kun ryhmä ensimmäisen kerran saapui hevostoimintaan. On huojentava ja helpottava tunne kun ymmärrys kasvaa siitä että vuorovaikutustaitoja ja tapoja olla osa ryhmää voi harjoitella. Omiin heikkouksien ja kehittämiskohteiden tiedostaminen lisää halukkuutta kehittyä ja mennä eteenpäin. Ryhmää hämmensi se, ettei osaa tulkita hevosen elekieltä. Ihmiselle usein vieras ajatus on se, että hevoselle usein riittää pelkkä läsnäolo.

Koin yhdeksi hevostoiminnan haasteista jaksamisen. Yksi hevostoiminta oli aina kestoltaan kolme tuntia. Ei meinannut riittää energia sekä fyysiseen että henkiseen työhön. Hevosen lannan luominen koettiin vapauttavaksi. Sitä ei saa tehdä missään muualla. Vaativaa kun ensin esimerkiksi luodaan lantaa ja laakaistaan tallin käytäviä, sen jälkeen mennään hevosia taluttamaan ja tekemään vuorovaikutusharjoitteita. Muutaman kerran joku ryhmän jäsenistä väsähti kesken toiminnan. Onko tämä sitten huono vai hyvä asia? Tavallaan täytyy mennä jaksamisen ääri rajoille että se jaksaminen voi kasvaa. Koin pelottavaksi viedä ihmisiä rajoille asti missä juurikin se kasvu tapahtuu.

Haasteena vuorovaikutus. Palautteen onkiminen. Ryhmässä on selkeästi havaittavissa verbaalisen ilmaisun vaikeus. Miten saataisiin vuorovaikutus helpotumaan ja runsaammaksi? Miten harjoittaa hevosten avulla itsensä ilmaisua? Useat ryhmän jäsenet eivät välttämättä puhu mitään ellei heiltä kysy. Mietimme ryhmässä, että tunteenpurkauksia ei kannata pelätä. Ohjaajana saa olla kuitenkin varovainen, ettei riko mitään. Keskusteluiden yhteydessä käsitelimme usein hevosten kautta hyvinkin henkilökohtaisia ja herkkiä asioita.

Loppukeskustelussa ja haastatteluissa kävi ilmi hevostoiminnan jatkumisen tarve. Prosessi jäi kesken, kaikki ovat tietyssä vaiheessa ja ehdottomasti pitäisi päästä jatkamaan. Prosessi on mennyt koko ajan eteenpäin. Tarvitsee jatkoa. Muutamien lisäkertojen jälkeen todennäköisesti ryhmä alkaisi toimimaan myös keskenään. Nyt ryhmä tarvitsee vielä sen hevosen toimiakseen.

Kokonaisuudessaan hevostoiminta oli hyvin rakennettu paketti. Toiminta haastoi jokaiseen ryhmään osallistujan. Fyysinen tekeminen yhtä lailla kuin vuorovaikutusharjoitukset ja muut harjoitteet ryhmän kanssa koettiin kaikki hyväksi. Sopivasti kaikkea. Ryhmä koki, että oli mukavaa ja tärkeää päästä kohtaamaan pelkoja ja työstämään niitä. Tekemään asioita joiden kautta joutui epämukavuusalueelle. Sitä toivottiin enemmän. Saisi toimia jonkun hevosen kanssa jonka kanssa uskaltaisi. Syntyi halu oppia lukemaan enemmän hevosten viestejä ja muutenkin päästä harjoittelemaan vuorovaikutusta.

Koen että hevostoiminta saavutti tavoitteensa. Tavoitteena oli käynnistää ryhmän jäsenissä voimaantumisen ja sosiaalisen vahvistumisen prosesseja. Samalla oli tarkoitus harjoitella ryhmässä toimimistaitoja ja vuorovaikutustaitoja yleensä. Kaikki tämä toteutui ja seuraavassa luvussa käyn tarkemmin läpi mitä loppuhaastatteluiden kautta ryhmän jäsenissä nousi esille.

7. AINEISTON ANALYSOINTI

Haastatteluaineistoa kertyi hevostoiminnan aikana jokaisen toimintakerran päätteeksi käydyistä loppukeskusteluista, jotka nauhoitin. Lisäksi nauhoitin ryhmän jäsenten kanssa toteuttamani yksilöhaastattelut viimeisen hevostoimintakerran jälkeen. Seuraavaksi esittelen ryhmän jäsenten esille tuomia havaintoja siitä, miten hevostoiminta on heihin vaikuttanut. Lisäksi pohdin omien havaintojen ja haastatteluiden esiin nostamia ajatuksia hevostoiminnan herättämistä prosesseista.

Hevostoiminta herätti useassa ryhmän jäsenessä voimakkaasti ajattelua omasta osallisuudesta. Aloitteen teko vuorovaikutustilanteissa oli myös useimmille ryhmän jäsenille hyvin haastavaa. Hevostoiminnan kautta heräsi ajatus, että minäkin voin tehdä.

”Minäkin voin osallistua”

”Tallilla aloin ajattelemaan että on ok tehdä aloite hevosen kanssa. Voisiko olla mahdollista olla myös ok tehdä aloite ihmisen kanssa.”

Rajojen vetäminen suhteessa hevosiin ja muihin ihmisiin puhutteli. Oman tilan ottaminen koettiin haastavaksi. Hevostoiminnan keinoin pureuduimme elämän isoihin kysymyksiin.

”Rajat on rakkautta.”

”On rakkautta minua itseäni kohtaan ja se on rakkautta myös toista kohtaan vetää ne rajat.”

”Tuntu hämmentävältä ja nololta tajuta että tämä juttu koskee myös minua, minun elämää myös tallin ulkopuolella, että on ihan ok sanoa että tässä on minun tila, älä tule”.

Ryhmätyöskentely koettiin vaativaksi mutta tarpeelliseksi. Epämukavuusalueelle joutumisesta tulee huono fiilis, mutta se koettiin arvokkaaksi. Rajojen asettaminen kova juttu, heijastuu hevosten kautta muuhun elämään. Kokonaisuudessaan neljä viidestä koki että prosessi jäi kesken. Kipu ymmärrettiin kasvuun liittyväksi pakolliseksi lieveilmiöksi.

” Mulla on ainakin sellainen tunne, että se käynnistää jotain. Vaikka tuntuu pahalta niin se ei haittaa.”

Pelottavat asiat ja haaste olivat myös kokemuksina kaikkein palkitsevimpia. Toisten ryhmän jäsenten suhtautuminen itseän herätti myös pohdintaa. Tykkäävätköhän ne minusta vai mitä ne ajattelee minusta. Aina ei uskaltanut sanoa ääneen mitä ajatteli kun siinä oli muitakin ihmisiä.

”Sain hevostoiminnasta rohkeutta ja kokemusta vuorovaikutuksesta, jämähäköyttä ja itsevarmuutta silleen että ei tarvitse pyydellä anteeksi omaa olemassaoloa ...Koen että harjoiteltiin tärkeitä asioita.

Jos hevostoiminnalle saataisiin jatkoa toivoisin enemmän sellaisia harjoituksia, missä tarvitaan asennetta. ”

Suhtautuminen toisiin ihmisiin ja oman olemisen anteeksipyytely ja siitä johtuva osallistumisen vaikeus nousi esille. Hevostoiminta herätti ajatuksia myös osallisuudesta.

”Ei mun tarvitsekaan pyydellä anteeksi olemassaoloani. ”

”Ei mun tarvikkaan istua nurkassa. ”

Jokaisella on oikeus omaan olemiseen ja yhtäläillä oikeus osallistua kaikkeen elämässä. Itsestään selvä asia se ei ole. Useat ihmiset voivat jäädä jumiin omiin tuttuihin rooleihin elämässään ja kokea lähes mahdottomaksi niistä irti päästämisen. Tällaiset voimakkaasti ajattelua herättävät prosessit kuten hevostoiminta ovat tarpeellisia. Ihmisten ravistelu on tarpeellista. Koen että hevostoiminta onnistui tavoitteissaan kiitettävästi. Jokaisen ryhmän jäsenen kohdalla itseni mukaan lukien käynnistyi voimaantumisen prosessi.

8. POHDINTA

Hevostoiminnan toteutus oli mielenkiintoinen matka sekä omaan ammatilliseen että henkilökohtaiseen kasvuun. Olin koko prosessin ajan hyvin iloinen siitä, että valitsin aiheekseni työn jossa pääsin yhdistämään harrastukseni ja ihmisen kasvua ja kehitystä tukevan työn. Tutkimuskysymys opinnäytetyössäni oli, että voidaanko hevostoiminnan keinoin vahvistaa ryhmäni jäseniä. Tutkimustulos havainnoinnin ja haastatteluiden perusteella on, että kyllä voidaan. Oli hienoa seurata osallistuvana havainnoijana hevostoiminnan voimaannuttavaa vaikutusta omin silmin. Sain tavata ryhmäni jäsenet ennen hevostoiminnan alkua ja seurata ja keskustella heidän kanssaan läpi prosessin. Tämä tietenkin haastoi mi-

nut myös havainnoijana, sillä objektiivinen havainnointi vaikeutui sitä mukaa kun ryhmän jäsenet tulivat tutummaksi ja läheisemmäksi kesän aikana.

Tavoitteena oli vahvistaa sosiaalisesti ryhmän jäseniä. Keskeisiä elementtejä työssäni oli ryhmätyöskentelytaitojen ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu hevoslauman avustuksella. Osallistuvana havainnoijana näin läheltä miten voimaantumisen prosessi käynnistyi ryhmän jäsenissä. Hevostoiminta herätti niin voimakasta prosessia suhteessa itseensä itsellenikin, että välillä havainnointi oli hyvin haastavaa. Tunsin olevani monessa roolissa yhtä aikaa. Olin työharjoittelijana Taigatallilla, opinnäytetyön toteuttajana ja osallistuvana havainnoijana ryhmässä.

Loppuhaastatteluiden yhteydessä sain sekä havainnoinnin että haastattelun pohjalta todeta, että hevostoiminta oli saavuttanut tavoitteensa. Jokainen ryhmään osallistunut kertoi omakohtaisista pohdinnoista mitä hevostoiminnan kautta oli herännyt. Ryhmän jäsenet kertoivat havahtuneensa pohtimaan omaa osallisuutta omassa elämässä ja yhteiskunnassa, aloitteenteon haasteita, vuorovaikutukseen ja ryhmään liittymiseen liittyviä pelkoja. Työni tavoitteena ei ollut tarjota valmiita ratkaisuja kenenkään ongelmiin vaan tiedostamisen, vuoropuhelun ja hevoslauman avulla herättää ajattelemaan omaa itseä omassa elämässään.

Hevostoiminnan päättyessä haastatteluiden kautta tuli myös ilmi hevostoiminnan jatkumisen tarve. Ryhmän jäsenet kokivat vahvistumisen prosessin ikään kuin jääneen kesken. Tästä keskustelimme yhdessä ohjaajien kanssa jamietimme keskeneräisyyttä. Tulimme siihen tulokseen että haimme lisää rahoitusta hevostoiminnalle, jotta jatkuminen olisi mahdollista. Saimme Roihulasta rahoituksen viidelle lisäkerralle. Joten jatkoa on luvassa vielä tänä syksynä.

Olen hyvin kiitollinen yhteistyöstä Taigatallin ja Roihulan kanssa. Työskentely yhdessä ohjaajien ja hevoslauman ja ryhmäni jäsenten kanssa oli ainutkertaista. Opinnäytetyöprosessini oli mielenkiintoinen ja ikimuistoinen matka.

Kiitos kaikille <3

SPHT 2016. Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry. Viitattu 17.8.2016.
<http://www.hevostoiminta.net/10>

Taigatalli 2016. viitattu 18.8.2016. <http://www.taigatalli.com/>

Vilkkä, Hanna 2006. Tutki ja havainnoi. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy

LIITE1

Loppuhaastattelussa käyttämäni kysymykset

1. Kertoisitko jotain itsestäsi?
2. Onko sinulla aiempaa kokemusta hevosista ennen hevostoimintaa?
3. Miten koit tallilla tehtävät harjoitukset?
4. Mikä oli mukavinta, miksi? Mikä oli epämiellyttävää, miksi?
...Tässä kerroin tarvittaessa esimerkkejä muistutukseksi tehdyistä töistä, esimerkiksi pihaton siivous, karsinan siivous, metsurin hommat, läsnäoloharjoitus, riimunnarulla toisen ryhmäläisen ohjaaminen, hevosen harjaus, hevosen hieronta, hevosen taluttaminen, laumassa oleminen, vuorovaikutusharjoitukset laumassa ...
5. Miten koit ryhmässä olemisen? Oliko helppoa vai vaikeaa toimia ryhmässä?
6. Ovatko ryhmässä toimimistaitoni kehittyneet hevostoiminnan aikana?
7. Miten se näkyy muualla jos näkyy? Esimerkiksi Roihulassa?
8. Minkälainen kokemus hevostoiminta oli kokonaisuudessaan?
Mitä se antoi sinulle?
9. Oliko hevostoimintaa riittävästi?